

Det nordiska lagstiftnings­samarbetet i relation till FN- Konventionen angående avtal om internationella köp av varor (CISG)

Carina Wihlborg

Kandidatuppsats i handelsrätt

Avtalsrätt

HT2011

Handledare

Boel Flodgren

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Innehållsförteckning

1. Inledning	10
1.1 Ämne Bakgrund	10
1.2 Syfte Frågeställning.....	11
1.3 Avgränsningar	11
1.4 Metod och material	12
1.5 Disposition	13
2. CISG: Tillträdet och Reservationen	15
2.1 FN- konventionen om internationella köp av varor: CISG	15
2.1.1 De nordiska länderna tar del av den internationella harmoniseringen	15
2.2 Reservationen.....	16
2.2.1 Skälen till en reservation mot bundenhet.....	16
2.2.2 Skillnader och konsekvenser	18
2.2.3 Kritiska röster ifrågasätter reservationen	20
3. Återkallelsen.....	22
3.1 ICC initierar	22
3.1.1 Argumenten för en återkallelse.....	23
4. De nordiska länderna i otakt	24
4.1 Kontroversiell implementering av konventionstexten	24
4.2 Köplagsreformer splittrar den internordiska sammanhållningen.....	25
4.3 Naboundantaget.....	26
4.3.1 Prissättning.....	26
4.3.2 Förlustindelningen: Indirekt och direkt förlust.....	27
4.3.3 Fel i varan	30
4.4 Reflektioner kring den nordiska utvecklingen	30

5. Slutsats32

Sammanfattning

Då Danmark, Finland, Norge och Sverige tillträdde FN- konventionen om internationella köp av varor, CISG, deklarerades även överensstämmande förbehåll, reservationer, av vart och ett av de fyra länderna. Detta agerande var endast ett i mängden av gemensamma beslut som företagits mellan de fyra länderna i rättsutvecklingens historia, men ur ett nutida perspektiv är just detta beslut högst aktuellt. Reservationerna gällde mot avtalsdelen, konventionens Del II, samt mot konventionen som helhet rörande köp mellan parter med affärsställe i något av de nordiska länderna enligt det så kallade naboundantaget. När reservationen gjordes antog lagstiftarna att den internordiska lagstiftningen som grundats på långtgående gränsöverskridande samarbete, i framtiden skulle vara än mer överensstämmande än den var vid tillfället, och därför var reservationerna att föredra framför alternativet att de internationella reglerna skulle tillämpas på köp inom Norden eller vid frågor rörande avtal för nordisk del. Sedan undertecknandet av konventionen har en rad händelser däremot bidragit till att rättsutvecklingen i Norden inte fortskrider som tänkt, och de nordiska länderna är idag i otakt. I skrivande stund företas dock åtgärder för att återkalla reservationen mot avtalsdelen, dels på grund av att de nordiska avtalslagarna anses föråldrade och dåligt anpassade till nutida internationella avtalsförhållanden, och dels för att konventionen fått en så omfattande spridning.

Norge, som implementerade CISG genom transformation, förde in de internationella reglerna genom omskrivning i lagen som reglerar nationella köp. Detta har ansetts vara ett högst kontroversiellt drag i dubbel betydelse, för det första för att Danmark, Finland och Sverige inkorporerade CISG till en separat författning, för det andra för att konventionens regler har fått en norsk prägel vilket strider mot konventionens syfte som internationellt enhetlig. Denna metod för implementering försvårar även för en eventuell återkallelse, och Norge har valt att avvakta med den återkallelse som Danmark, Finland och Sverige är i färd med att företa.

Vid slutet på 1980- talet reformerades de nordiska köplagarna i en omfattande anpassning till CISG, med syftet att de nordiska lagarna skulle bli mer internationellt anpassade men framförallt mer internordiskt överensstämmande. Denna gemensamma köplag antogs dock inte av Danmark, bland annat på grund av att den innehöll bestämmelser som ter sig främmande mot tidigare nordisk rätt men även mot de internationella principerna. En tröskelfråga som ansågs särskilt otillfredsställande var införandet av nya regler för beräkningen av skadestånd. Indelningen i indirekta och direkta förluster medger ersättning endast för direkta förluster då kontrollansvar föreligger. För att indirekta

förluster skall ersättas krävs förekomsten av försummelse från ansvarig parts sida enligt culpa-regeln.

Således är rättsläget numera splittrat i Norden. Finland och Sverige har helt överensstämmande regler på det aktuella området genom den reformerade köplagen, som även Norge genomfört i kombination med införandet av internationella regler i sin köplag, och Danmark har kvar sin gamla köplag från 1907. Till följd av den splittrade rättsutvecklingen i Norden undrar man om det inte vore sunt att också återkalla Naboundantaget enligt artikel 94, då rättsreglerna ändå inte kan anses uppnå gränsöverskridande överensstämmelse.

Nyckelord: CISG, Del II, Naboundantag, reservationer, återkallelse, nordisk lagstiftning, förlustindelning, skadeståndsberäkning

Summary in English

When Denmark, Finland, Norway and Sweden joined the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods, CISG, it was with mutual disclaimers, reservations. This decision was only one of the several joint decisions undertaken by the four countries as regards the tradition of legal development among the Nordic countries, although from a contemporary perspective that decision is highly up to date. The reservations regarded the exclusion of Part II on formation of contracts, and the Convention as a whole concerning the affairs between partners with their place of business in the Nordic countries. When the lawmakers decided on these exclusions it was expected that the inter-Nordic legislation, based on traditions of extensive cooperation, would be even more uniform in the future than it was at the time. Hence the reservations were preferred rather than the alternative of having international rules applied to sales within the Nordic countries, or to the issues concerning contract formation for Nordic merchants. However, following the signing of the Convention, a series of legal events contributed to the incoherent development of the inter-Nordic legislation, and the Nordic countries are now out of step. As of now the Nordic legislators have undertaken measures to withdraw the reservation regarding Part II of the Convention, partly because the Nordic contracts laws are considered obsolete and ill-suited to contemporary international contractual relations, and partly because the Convention has had such widespread success.

Norway implemented the Convention by transformation, which means that the international rules were implemented by conversion and placed among the rules that regulate national sales. This has been considered a highly controversial move, firstly because Denmark, Finland and Sweden incorporated the CISG into a separate statute, secondly because by transformation the rules of the Convention have been given a Norwegian character, which is contrary to the objectives of the Convention and its international uniformity. Further, this method of implementing the Convention is an obstruction to a Norwegian withdrawal, and the Norwegian legislators have decided to await the outcome of the withdrawals made by its neighboring countries before initiating such a comprehensive task.

In the late 1980's the Scandinavian Sale of Goods Acts were reformed in an extensive adjustment to the rules of the Convention, with the vision of the Nordic laws becoming more suitable internationally, and above all reach a higher degree of inter-Nordic consistency. This joint Sales Act was not adopted by Denmark, partly because it contained provisions that seemed foreign to the former Nordic laws, but also since it was considered incompatible with international principles. The main issue that was considered

unsatisfactory was the new approach on evaluating the grounds for compensation by the division of losses by classification. The division of indirect and direct loss admits compensation solely for direct losses when they are due to impediments within the control of the responsible party. For indirect losses to be granted grounds for compensation, it is required for the liable party to have acted with neglect, according to the culpa rule.

Thus, the legal situation is now slightly shattered in the Nordic countries: Finland and Sweden have fully consistent rules in the area concerned by their "new Sale of Goods Acts" along with Norway, although the Norwegian law contains international principles in the very same statute as well, while Denmark has kept its old Sale of Goods Act from 1907. As a result of the fragmented legal developments in the Nordic countries, one might wonder whether it might also be for the better to withdraw the declarations made according to article 94, as the rules of law cannot be considered to achieve the cross-border consistency that is required according to the article.

Keywords: CISG, Part II, reservations, withdrawal, Scandinavian law, indirect loss

Förkortningar

CISG	Convention on Contracts for the International Sale of Goods
NJA	Nytt juridiskt arkiv avd. I
NÄL	Nordiska Ämbetsmannakommittén i Lagstiftningssamarbete
SvJT	Svensk Juristtidning
SFS	Svensk författningssamling
Utredningen om internationella köp	Utredningen om Avtalsslutande vid internationella köp av varor

1. Inledning

1.1 Ämne | Bakgrund

Lagen 1987:822 om internationella köp av varor har implementerats efter att Sverige 1980 tillträdde till den inom FN utarbetade Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), då även Danmark, Finland och Norge tillträdde. Vid tillträdet till konventionen gjorde dessa nordiska länder emellertid deklarationer om undantag i enlighet med artikel 92 och 94 i CISG. Genom reservationen enligt artikel 92 valde de nordiska länderna att inte bli bundna av Del II i konventionen som innehåller regler för ingående av avtal, härafter benämnd avtalsdelen. Vidare enligt det så kallade naboundantaget i artikel 94 tillämpas konventionen inte på köp mellan parter med affärsställen i de nordiska länderna. Då tillämpas istället den nationella lag som avgörs genom internationella privaträttsliga lagvalsregler.

I nuläget är dock reservationen enligt artikel 92 på väg att återkallas, således ska avtalsdelen i CISG komma att gälla även för Sveriges del vid internationella köp. Även Danmark och Finland är på väg att återkalla sina reservationer angående avtalsdelen i CISG. Naboundantaget ska dock kvarstå, vilket även innefattar Island som däremot aldrig gjorde någon reservation gentemot avtalsdelen. Norge, som valde en till de andra nordiska länderna avvikande implementering av konventionstexten, avvaktar tills vidare med en återkallelse av reservationen gentemot avtalsdelen.

Det nordiska lagstiftningssamarbetet har lång tradition, och det bekräftas inte minst genom de gemensamma reservationerna mot avtalsdelen och tillämpning av nationella regler på internordiska köp. Avvikelser förekommer dock, då de nationella lagstiftarna av olika anledningar inte varit nöjda med resultaten av de nordiska strävandena mot harmonisering. Detta framgår exempelvis av Danmarks beslut att inte delta i de köplagsreformer som övriga nordiska länder, undantaget Island, genomförde efter tillträdet till CISG. Ännu ett exempel är, som tidigare nämnts, Norges beslut att dels genomföra en något sällsynt implementering av konventionstexten och dels valet att nu avstå från återkallelse av reservationen.

1.2 Syfte | Frågeställning

Syftet med denna uppsats är att analysera de orsaker som ligger bakom den stundande återkallelsen av reservationen mot Del II i CISG och utreda hur denna process framskridit i de nordiska länderna, för att kunna nå en djupare förståelse om hur det nordiska samarbetet utvecklats i relation till den internationella harmoniseringen. Just CISG verkar vara ett särskilt intressant område att studera ur ett nordiskt perspektiv för att få reda på hur det nordiska samarbetet påverkats av, eller ersätts med, internationella strävanden.

De nordiska avtalslagarna, som härstammar från nordiskt samarbete, har existerat parallellt med den internationella harmoniseringen inom avtalsrätten och symboliserar i någon mån ett avståndstagande från nordisk sida alltsedan reservationen gjordes 1988. Initiativen och motiven till reservationen är faktorer som har betydelse för att besvara de frågor som rör återkallelsen, och kommer därför att bli föremål för analys i denna uppsats.

Det nordiska lagstiftningssamarbetet karaktäriseras av en lång tradition med samsyn och gemensamma reformer, likväl har länderna i viss mån ”glidit isär” sedan reservationen unisont gjordes. Återkallelsen genomförs nu i otakt i de nordiska länderna, en intressant uppgift blir då att i denna uppsats härleda de juridiska orsakerna till att det tidigare samnordiska agerandet att reservera sig övergått till att ländernas rättsutveckling nu fortskrider individuellt. Vidare är det av intresse att utreda hur CISG haft inflytande på de nationella köplagarna eftersom köplagsreformerna i Sverige, Danmark och Finland byggde på CISG- anpassning och Danmark inte slutförde denna efter tillträdet till CISG.

Med anledning av dessa ändrade förhållanden i det nordiska lagstiftningssamarbetet på området analyseras också reservationen enligt ”naboundantaget”, och huruvida den har de relevanta förutsättningarna för att bestå.

1.3 Avgränsningar

Tyngdpunkten i uppsatsen ligger som nämnts på den process och utveckling bakom beslutet att återkalla reservationen, med viss återspeglning av de faktorer som bidrog till att reservationen ursprungligen gjordes. Det nordiska samarbetet med lagstiftningen inom köp- och avtalsrätten är i högsta grad aktuellt för analys av reservationerna i CISG och därför kommer processerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att behandlas. Island har en intressant rättshistoria även i de sammanhang som uppsatsen behandlar, däremot har Island inte samma tradition av samarbete som övriga nordiska länder, ett tydligt exempel på detta är tillträdet till CISG år 2002, drygt 10 år senare än övriga nordiska länder. Detta är anledningen till att det isländska perspektivet inte närmare analyseras i denna uppsats. Däremot nämns isländska skeenden i de fall det har ett värde för analysen.

Juridik och politik är nära sammanflätade områden ur lagstiftningssynpunkt, och trots att den politiska karaktären skulle vara intressant att diskutera är det ett ämne som avses vara begränsat i denna uppsats, men av naturliga skäl omfattas de politiska aspekterna i den mån de har betydelse för rättsutvecklingen. Vidare är det inte ett syfte att redogöra

ingående för ländernas tekniska utformning av förvisso väsentliga lagar, utom då detta har en illustrerande poäng för att nå viktiga slutsatser.

Vid referens enbart till ”köplagen” i denna text menas de köplagar som antogs till följd av reformarbetet mellan de nordiska länderna, om inte annat framgår av sammanhanget i texten.

1.4 Metod och material

I arbetet med att utreda orsakerna till återkallelsen av reservationen krävs det analys av de rapporter, förarbeten, och andra utredningar som kan hänföras till beslutet att reservationerna först gjordes. Genom att analysera bakgrunden till reservationerna, dess initiativ och motiv, är det min förhoppning att intressanta slutsatser ska kunna dras genom att ur ett jämförande perspektiv analysera skeendet bakom återkallelsen.

Förarbeten analyseras för att identifiera lagstiftarens motiv till olika beslut och förändringar. Ofta är informationen från exempelvis remissvar betydligt mer nyanserad och målande än de mer officiella dokumenten när det gäller att inventera sådana motiv och orsaker bakom rättsutvecklingen. Även mötesprotokoll kan visa sig vara en betydande källa för att nå en djupare förståelse för dessa processer.

En översiktlig kartläggning av kritiken mot avtalslagarna framställs även i denna uppsats, sådan kritik har framförts av rättsvetenskapsmän på området. Detta material används främst för att klargöra ytterligare faktorer som har påverkat processerna, men även för att identifiera variationerna mellan de nordiska ländernas förhållningssätt. Således presenteras även innehåll ur artiklar och liknande källor där författaren ger en mot bakgrund av egna erfarenheter mer nyanserad beskrivning av händelseförlopp och processerna i fråga om CISG och avtalsdelen. Denna nyanserade beskrivning är önskvärd för att få en verklighetstrogen bild av den juridiska beslutsprocessen som annars kan förlöpa obemärkt. En mindre del av mitt material har således hämtats ur mer informella kontakter med rättsvetenskapsmän och företrädare för berörda organisationer.

För att närmare belysa fenomenet med de nordiska ländernas utveckling i förhållandet lagstiftning och samarbete, genomförs i arbetet en identifiering av de faktorer som påverkat länderna i olika riktningar. För att få en korrekt uppfattning av rättsläget är det därför nödvändigt att redogöra för hur de nordiska lagarna är utformade i förhållande dels till varandra men även till CISG. Detta skall förhoppningsvis bringa klarhet i huruvida de nordiska länderna befinner sig, eller tidigare befunnit sig, vid vägskalet rörande rättsutvecklingen och i så fall varför det blivit så.

1.5 Disposition

En analys av orsakerna bakom beslutet att återkalla reservationen kräver återspeglning av tidigare beslutsunderlag. Uppsatsen följer en kronologisk ordning som börjar med en redogörelse för tillträdet till CISG, i kapitel 2. I detta kapitel ryms även en beskrivning av reservationen, dess bakomliggande orsaker och de effekter den medfört i form av kritik med mera. Efterföljande kapitel, kapitel 3, undersöker återkallelsen av reservationen ur ett nordiskt perspektiv, med fokus på orsakerna till återkallelsen. Kapitel 4 analyserar beslutsprocesserna och rättsutvecklingen inom det nordiska lagstiftningssamarbetet, dels mot bakgrund av kunskaperna från tidigare kapitel men även ur ett mer tekniskt perspektiv.

Arbetet rundas av med mina reflektioner och slutsatser i kapitel 5.

2. CISG: Tillträdet och Reservationen

2.1 FN- konventionen om internationella köp av varor: CISG

CISG härstammar från decennier av åtgärder för en ökad harmonisering av handelsrätten på det internationella planet, där det mest uppenbara sambandet härleds till 1964 års två Haag konventioner: Uniform Law on International Sale of Goods (ULIS) innehållande materiella regler om köp, och Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods (ULF), om ingående av internationella köpavtal. De båda fick begränsad anslutning, men som föregångare till CISG har de i viss mån medverkat till dagens processer i den nordiska avtalsrätten.¹ Konventionen om internationella köp trädde i Sverige i kraft den 1 januari 1988 och har hittills tillträtts av 77 stater.² Innehållet i CISG delas upp i fyra delar: del I innehåller artiklarna 1-13 som stipulerar tillämpningsområde och vissa allmänna bestämmelser; del II innehåller artiklarna 14-24 om ingående av avtal om internationella köp; del III innehåller artiklarna 25-88 vilka reglerar själva köpet, och del IV med artiklarna 89-101 innehåller slutbestämmelser där även möjligheterna till olika förbehåll regleras.³

2.1.1 De nordiska länderna tar del av den internationella harmoniseringen

Skälen till att Sverige ratificerade CISG var främst att ekonomin i allra högsta grad var beroende av utrikeshandel, och ett första steg mot en mer uniform internationell köplag skulle betyda att företag åtminstone i framtiden skulle ha fördel i att reglerna om köp är harmoniserade på det mellanstatliga planet. Utöver det kan Sverige sägas vara ett ”harmoniseringsvänligt” land som i många hänseenden visat öppenhet gentemot internationella samarbeten.⁴ I proposition 1986/87:128 om internationella köp framhölls att förutom Danmark, Finland, Norge och Sverige tillträdde endast ytterligare elva stater,

¹ Möjligheten att reservera sig mot en del av CISG härstammar från möjligheterna att avstå från endera ULIS eller ULF, således har återkallelsen av reservationen ett intressant samband med denna ”föregångare”. Se J. Ramberg, J. Herre, Internationella Köplagen (CISG) ”En Kommentar” 2004, s. 6, s.47 ff. Se närmre i denna uppsats under 2.1.2 Reservationen.

² CISG Participating Countries, www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries.html 2011-09-07

³ Proposition 1986/87:128 om internationella köp s. 83 ff.

⁴ Kleinman, J., Utredningen om Avtalsslutande vid internationella köp av varor, 2008, s. 23.

men att konventionen skulle få bredare anslutning i framtiden var inget som uteslöts.⁵ Idag är situationen uppenbarligen en annan, CISG har fått ett enormt genomslag och omnämns som en internationell succé.⁶

2.2 Reservationen

Då CISG är ett slags, om än förnyat och helt omarbetat, förenande av de två tidigare nämnda konventionerna ULF ("avtalsdelen") och ULIS ("köpdelen"), var det ett medvetet beslut vid utarbetandet av konventionen att medlemsstaterna vid undertecknandet skulle ges möjlighet att inte bli bundna av del II (avtalsdelen) eller del III ("köpdelen") i den nya konventionen.⁷ Förutom Sverige gjorde även Danmark, Finland och Norge motsvarande reservationer enligt artikel 92 samt 94. Island, som tillträdde långt senare än övriga nordiska länder, avvek i fråga om artikel 92-reservationen men anslöt sig till deklarationen i enlighet med artikel 94, och nabolandsklausulen omfattar således även avtalslagen för Islands del.⁸ Sverige, Danmark, Finland och Norge är följaktligen de enda av de hittills 77 medlemsstaterna som reserverat sig mot bundenhet av avtalsdelen.

Reservationen mot bundenhet gentemot avtalsdelen innebär att denna del inte gäller för parter i de nordiska länderna vid ett internationellt köp, som annars reglerats av CISG, utom i det fall där parterna utgörs av en svensk köpare och utländsk säljare där lagvalsklausul saknas och säljarens lands lag leder till att CISG blir tillämplig. Vid internordiska köp gäller som sagt inte CISG överhuvudtaget enligt undantaget med stöd i artikel 94.

2.2.1 Skälen till en reservation mot bundenhet

Som skäl till att reservationen fullföljdes i Sverige anges bland annat att konventionens internationella regler om köp ter sig mer främmande än resultatet av det nordiska lagstiftningssamarbetet, med lång tradition, som bidragit till att den inhemska och internordiska avtalsrätten i stort sett överensstämmer. Konventionen är däremot ett samarbete mellan stater med olika rättssystem och traditioner, och för det första fick de nordiska länderna inte gehör för samtliga önskemål vid förhandlingarna om utformningen till CISG, för det andra ansågs konventionen domineras av common law ländernas avtalsrätt, vilken skiljer sig från den svenska avtalsrätten avseende formen för avtalsingåendet genom reglerna rörande anbud, samt möjligheten att återkalla anbud.⁹ Skälen ansågs ha särskild betydelse så länge flertalet common law-stater inte tillträtt

⁵ A.a., s. 85 ff.

⁶ A.a., s. 61.

⁷ Ramberg, J., Herre, J., Internationella Köplagen (CISG) "En Kommentar", s. 631.

⁸ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html

⁹ Proposition 1986/87: 128 s. 87 ff. Se även Ramberg, J., Herre, J., Internationella Köplagen (CISG) "En Kommentar", s. 632

konventionen, och det klargjordes att om till exempel Storbritannien skulle ansluta sig till CISG i sin helhet fanns det alltid en möjlighet att då återkalla reservationen.¹⁰

Det nordiska samarbetet med avtalslagstiftningen har ansetts framkalla viss stolthet,¹¹ och det framgår av departementschefens uttalande i propositionen till tillträdet att svenska beslutsfattare även haft ett slags lojalitetsargument att tillgå:

”I samband med att Danmark, Finland, Norge och Sverige undertecknade konventionen förklarade dessa stater att de inte avsåg att bli bundna av avtalsdelen. Vad frågan nu gäller är därför om Sverige vid en ratificering av konventionen bör bekräfta detta förbehåll... Min inställning är för närvarande att Sverige vid ratificeringen bör bekräfta detta förbehåll beträffande avtalsdelen. Motsvarande bekräftelser kommer med all sannolikhet att göras även från Danmarks, Finlands och Norges sida.”¹²

Beslutet togs redan vid undertecknandet av konventionen, men bekräftades först vid tillträdet mot bakgrund av att de nordiska länderna skulle fortsätta ha samma eller liknande lagregler.¹³

I min informella kontakt med rättsvetenskapsmän och andra personer med inblick i lagstiftningsprocessen har just lojalitetsargumentet framhållits som avgörande för Sveriges del att fullfölja reservationen då bland annat Danmark anses haft den ledande rollen i de Nordiska ländernas gemensamma beslut.¹⁴ Denna information är av intresse för att få en helhetsuppfattning om processerna bakom reservationen. Uppgiften får emellertid tillmätas begränsad betydelse eftersom den inte bekräftas i de texter som föregår lagstiftningen.

Övriga nordiska länder har i stort sett överensstämmande motiv till reservationen, vilket är naturligt eftersom de gjorde förbehållen ömsesidigt. Däremot skiljer sig omfattningen i de officiella redogörelserna åt mellan länderna. Exempelvis Norge anses ha redovisat motiven synnerligen sparsamt i förarbetena.¹⁵ Det framgår dock att reglerna i Del II inte passar i den norska köplagen till följd av norsk lagsystematik, och att konventionens definition av anbud i artikel 14 gör att konventionen svårligen kan tillträdas utan förbehåll.¹⁶ Den norska motiveringen angående artikel 14 grundar sig på kravet på att ett pris är angivet för att uppfylla kriteriet för definitionen av anbud.

Även den finska motiveringen redovisas tämligen kortfattat med den generella hänvisningen till att skillnaderna mellan avtalsdelen i CISG och de nordiska avtalslagarna

¹⁰ Proposition 1986/87:128 s. 89

¹¹ Lando, O., Kontraktsretten i et europeisk og internationalt perspektiv, i: Avtalslagen 90 år, s. 15 ff. ”Danmark, Finland, Norge og Sverige er tilmed så stolte, at de, da de tiltrådte...(CISG), ikke ville tilslutte sig reglerne om købeaftalers ingåelse i CISG’s del 2...Ingen andre lande har haft så høje tanker om deres aftaleregler.” Se även L. Sisula-Tulokas, CISG Part II Conference Stockholm, 4-5 September, s. 147.

¹² Proposition 1986/87: 128 s. 88

¹³ Lookofsky, J., Alive and Well in Scandinavia: CISG Part II, s. 288 ff.

¹⁴ Intervju med tillförlitlig källa som avstår namngivelse

¹⁵ Kleineman, J., Utredningen om avtalslutande vid internationella köp av varor, 2008, s. 25

¹⁶ Min översättning av Woxholt, G., CISG-konvensjonens del II – og behovet for revisjon av de nordiske avtale-lover, i: Festskrift till Lars Gorton, 2007, s. 703.

kan medföra att parterna i det enskilda fallet inte är säkra på vilka regler som är tillämpliga om de finska reglerna om ingående av avtal är olika.¹⁷

Argumenten i de danska förarbetena överensstämmer i stort med de som anges i de svenska motiven, följaktligen betonas att common-law influenserna, särskilt i fråga om reglerna om anbud och återkallelse, ter sig främmande för dansk rätt. Vidare framförs den negativa effekten av att konventionens regler skulle tillämpas på frågor om avtalets ingående medan den danska avtalslagen skulle tillämpas på avtalets giltighet, till följd av dessa frågor faller utanför konventionens tillämpningsområde enligt artikel 4, vilket skulle skapa osäkerhet om huruvida ett avtal ingåtts.¹⁸

2.2.2 Skillnader och konsekvenser

Enligt kritiker var argumenten för att inte anta avtalsdelen föga övertygande, resonemangen samt den rättsliga effekten ansågs till och med tvivelaktiga.¹⁹ Vidare var konventionen ett samarbete mellan flera olika nationella rättsordningar, således även en kompromiss mellan dessa. Till skillnad från de nordiska länderna har däremot övriga stater, som avstod från reservation på motsvarande sätt, inte haft anledning att förvänta sig några problem med implementeringen av del II. Till synes har sådana problem inte heller i praktiken uppstått, trots att den mer common-law-baserade karaktären i CISG också är främmande för flera av dessa övriga rättsordningar.²⁰

Övervägande del av de materiella skälen till reservationen relaterade till skillnaderna mellan den princip som utgör den nordiska grunden för avtalsslut, löftesprincipen, och den princip som återhållsamt präglar CISG, kontraktsprincipen.²¹ Löftesprincipen kan kort sägas innebära att ett skriftligt anbud utan tidsbegränsad giltighet förutsätts vara bindande för anbudsgivaren under en så kallad legal acceptfrist, vilken påverkas av bland annat skälig betänketid för mottagaren och därmed varierar från fall till fall.²² I konventionen nämns däremot ingen liknande presumtion om att ett anbud skall anses bindande under en sådan ”skälig tid” endast på grund av att det är skriftligt.²³ Kontraktsprincipen bygger på att ingen part är bunden förrän ett ”kontrakt uppstår” genom att en accept avgivits, i praktiken då anbudstagaren avsänt ett antagande svar.²⁴

Kontraktsprincipen förefaller ofta överlägsen i fråga om praktisk tillämpning, inte minst på grund av den haltande bundenhet som annars kan uppstå mellan parterna genom att

¹⁷ Finska Regeringens proposition till Riksdagen om återtagande av en förklaring till konventionen angående avtal om internationella köp av varor och om godkännande av en nyförklaring, RP 16/2011 rd, s. 4.

¹⁸ Lovforslag nr. 35, Folketingstidende 1988-89, 1. samling, tillæg A, sp. 869-1100, se <http://www.cisg.dk/intro.htm>. Även Iversen, T., Lärebog s. 240

¹⁹ Lookofsky, J., *Alive and Well in Scandinavia: CISG Part II*, s. 288 ff.

²⁰ Kleineman, J., *Utredningen om avtalsslutande vid internationella köp av varor*, 2008, s. 51.

²¹ A.a. s. 9. Se även Ramberg, J. Herre, J., *Internationella Köplagen (CISG)- En Kommentar*, s. 632.

²² Agell, A., Malmström, Å., *Civilrätt*, 2005, s. 93.

²³ Ramberg, J. Herre, J., *Internationella Köplagen (CISG)- En Kommentar*, s. 141 ff.

²⁴ Lindell-Frantz, *Den legala acceptfristen*, i: *Avtalslagen 90 år – aktuell nordisk rättspraxis*, 2005, s. 73-94, s. 91 ff.

löftesprincipen gynnar anbudsmottagaren som får tid att spekulera på anbudsgivarens bekostnad.²⁵ Särskilt på marknader som karaktäriseras av snabba prisförändringar är det till fördel för en anbudstagare som utan egen risk har en ensidigt bunden anbudsgivare, vilket medför en möjlighet att riskfritt spekulera och på så sätt skapa en större förtjänst.²⁶

För att undvika sådan ensidig bundenhet accepteras det i common law inte ens att ett anbud är uttalat bindande, ett så kallat firm offer, utan att det finns en motprestation eller ett motlöfte från anbudstagaren, en så kallad consideration. Ur svensk synvinkel har däremot anbudstagaren i någon mån ansetts vara i större behov av skydd, eftersom dennes behov av att utan bundenhet kunna invänta anbud från andra parter överstiger anbudsgivarens behov av att kunna återkalla ett anbud.²⁷ Resultatet av regleringen i CISG är däremot en distinkt kompromiss mellan de två synsätten, eftersom parterna fritt får införa en bestämmelse om acceptfrist i ett avtal, till skillnad från reglerna i common law.²⁸ Likväl anses regeln om frihet från bundenhet mer tydlig vilket gör den mer lättillämpad.²⁹

Vidare gällande möjligheten att återkalla anbud är det enligt den karaktäristiska kontraktsprincipen i CISG möjligt för anbudsgivaren att göra så ända tills avtal slutits genom en accept.³⁰ I praktiken är det således endast försent att återkalla ett anbud först då mottagaren avsänt ett antagande svar, eller handlat på motsvarande sätt, enligt den så kallade ”mail- box rule”.³¹ Naturligt nog ligger bevisbördan på accepterande part för att bevisa att ett antagande svar skickats, och omvänt på anbudsgivaren för att bevisa att en återkallelse nått adressaten innan denne skickade antagande svaret.³² De nordiska avtalslagarna har däremot som utgångspunkt huruvida mottagaren tagit del av anbudet eller inte, således blir möjligheten att återkalla anbudet märkbart begränsad i jämförelse med möjligheten genom CISG särskilt i kombination med den tidigare nämnda legala acceptfristen.

Vidare modifieras rättigheten för anbudsgivaren att återkalla ett anbud, genom artikel 16.2, i det fall anbudet anger a) att det är oåterkalleligt eller b) en fastställd acceptfrist eller c) om det av anbudets karaktär följer att mottagaren hade anledning att anta att anbudet var oåterkalleligt och har handlat i enlighet med detta. Ett exempel är om anbudet

²⁵ Kleineman, J., Utredningen om avtalslutande vid internationella köp av varor, 2008, s. 64. Se även Lindell- Frantz, Den legala acceptfristen, i: Avtalslagen 90 år, 2005, s. 85. För principiell definition se Ramberg, J., Ramberg, C., Allmän Avtalsrätt, 2007, s.111. A. Ramberg, Advokatsamfundets Remissvar R-2009/080, 2009, s. 3.

²⁶ Ramberg, J., Tiden är mogen för att återta reservationen till CISG, Ny Juridik 2:11, s. 8.

²⁷ Se till exempel Ramberg, A., Advokatsamfundets Remissvar R-2009/080, 2009, s. 2.

²⁸ Ramberg, J., Den nordiska avtalsrätten och utvecklingen av en europeisk avtalsrätt, återfinns på http://jura.ku.dk/njm/35/35_05.pdf/. Se även Ramberg, J., Herre, J., Internationella Köplagen (CISG): En kommentar, 2004, s. 142, och Ramberg, A., Advokatsamfundets Remissvar R-2009/080, 2009, s. 3. Även Iversen, T., CISG Part II Conference Stockholm, 4-5 September 2008, s. 34.

²⁹ Lindell-Frantz, Den legala acceptfristen, i: Avtalslagen 90 år – aktuell nordisk rättspraxis, 2005, s. 73–94, s. 91 ff.

³⁰ Kleineman, J., Utredningen om Avtalslutande vid Internationella köp av varor, 2008, s. 35 ff.

³¹ Ramberg, J. Herre, J., Internationella Köplagen (CISG): En kommentar, 2004, s. 150 ff.

³² Kleineman, J., Utredningen om Avtalslutande vid Internationella köp av varor, 2008, s. 36.

medfört att mottagaren varit tvungen att företa omfattande och kostsam undersökning för att kunna ta ställning till budet.³³ Således innebär CISG:s regler inte i praktiken några otillbörliga fördelar för anbudsgivaren då mottagaren genom artikel 16.2 skyddas vid förlitan på ett anbud.

Enligt de artiklar som i konventionen reglerar anbud, svar, och återkallelser får dessa meddelanden verkan när de når adressaten, vilket ter sig mer realistiskt än, som det krävs i de nordiska regelverken, behöva fastställa huruvida adressaten *tagit del* av ett sådant meddelande eller inte för att avgöra när ett meddelande fått verkan.³⁴ Denna subjektiva syn på avtalsingående i den nordiska avtalsrätten karaktäriseras vidare av exempelvis: vad A insett eller bort inse om B:s uppfattning av avtalsinnehållet.³⁵ En nackdel med bestämmelserna i de nordiska avtalslagarna blir således särskilt märkbar ur bevisynpunkt, eftersom det är lättare att föra bevisning med hjälp av daterade stämplat än att på ett trovärdigt sätt försöka fastställa i vilken ordning mottagaren tagit del av meddelanden.³⁶ Detta gäller inte mindre för dagens ofta förekommande kommunikation genom e- post.

Vidare förekommer skillnader i form av reglerna rörande reklamation mot oren accept, där konventionen återigen grundas på ett objektiva kriterium: huruvida ett svar genom tillägg eller ändringar väsentligen ändrar villkoren i ett anbud. De nordiska reglerna stipulerar i gengäld två kumulativa subjektiva rekvisit, nämligen vad anbudsgivaren haft för uppfattning och vad anbudsmottagaren kan ha insett. I detta hänseende är konventionens regler betydligt mer sakliga och praktiskt hanterbara.³⁷

2.2.3 Kritiska röster ifrågasätter reservationen

Utöver de materiella och praktiska fördelar som CISG medför har omfattande kritik riktats mot själva beslutet till att reservationen genomfördes. Ett illustrerande exempel på detta är hämtat ur utredningen om internationella köp som föregick propositionen³⁸ till återkallelsen där utredaren Jan Kleineman skriver:

”Det är inte ett nationellt lagstiftningsbehov utan snarare ett misstag som gjordes när konventionen i övrigt antogs som bör rättas till.”³⁹

Kleinemans slutsats att en återkallelse inte fyller ett lagstiftningsbehov utan snarare åtgärdar det misstag som gjordes när reservationen företogs illustrerar väl att utvärderingen av reservationen inte pekar på några vinster. Utredningen om

³³ Iversen, T., *Lærebog i dansk og international køberet*, 2004, s. 248.

³⁴ Kleineman, J., *Utredningen om Avtalsslutande vid Internationella köp av varor*, 2008, s. 52.

³⁵ A.a., s. 52.

³⁶ Ramberg, J. Herre, J., *Internationella köplagen (CISG): En kommentar*, 2004, s. 147 f. Se även Kleineman, J., *Utredningen om Avtalsslutande vid Internationella köp av varor*, 2008, s. 11, s. 48, s. 52, s. 64.

³⁷ Kleineman, J., *Utredningen om Avtalsslutande vid Internationella köp av varor*, 2008, s. 65. Se även Iversen, T., *CISG Part II Conference Stockholm*, 4-5 September, s. 36.

³⁸ Proposition 2010/11:97 Slutande av avtal vid internationella köp av varor, som överlämnades till riksdagen den 28 april 2011

³⁹ Kleineman, J., *Utredningen om Avtalsslutande vid Internationella köp av varor*, 2008, s. 62

internationella köp fastslår vidare att redogörelsen för anledningen till att avtalslagen prioriterades högre än CISG var bristfällig, samtidigt som det påpekades i förarbetena till tillträdet av konventionen att de nordiska lagarna inte var särskilt uppdaterade utan till och med föråldrade.⁴⁰ De argument som dock fanns att tillgå som grund för beslutet till reservationen anses en aning överdrivna då reglerna i CISG i alla fall inte är så främmande som motiven gett sken av.⁴¹

I kommentaren till Internationella Köplagen (CISG), skriver Jan Ramberg och Johnny Herre:

”Det var... inte befogat att... finna reglerna i 1 kap. avtalslagen överlägsna reglerna i konventionens del II. Det får därför antas att Sveriges... reservationer berodde på det kända fenomenet att det anses bättre att behålla något som är väl känt än att pröva något nytt som möjligen är bättre...”⁴²

Denna antydda ovilja till modernisering av avtalslagen är än mer omtalad än motvilligheten till del II i CISG. Ett tydligt exempel är inte minst Christina Rambergs⁴³ nätbaserade ”nya avtalslag” som genom en samlad och enhetlig kodifiering av avtalslagen erbjuder ett alternativ till sökande i lagböcker, doktrin och praxis.⁴⁴ Christina Ramberg går för övrigt på samma linje som J. Ramberg och J. Herre i citatet ovan, om än något djärvare, genom att föreslå att avtalslagen eventuellt är K- märkt och inte får röras.⁴⁵ Ur norsk synpunkt kommenterar Geir Woxholt⁴⁶ prestige i att främja egna förslag i konventionsförhandlingar i en fråga där man närmast har rest kabinetsfrågor, ”skall man då tillträda konventionen får det bli med förbehåll”.⁴⁷ Woxholts kritik beskriver den nordiska tankegången som ”vansklig” att förstå vid tidpunkten för tillträddandet, och inte mindre svår nu i efterhand.⁴⁸

Sist men inte minst kan det likväl konstateras att de resultat som var önskvärda med reservationen inte uppnåddes,⁴⁹ främst på grund av att den internationella privaträttens

⁴⁰ Kleineman, J., Utredningen om Avtalsslutande vid Internationella köp av varor, 2008, s. 24 ff. Se även Ramberg, J. Herre, J., Internationella köplagen (CISG): En kommentar, 2004, s. 139.

⁴¹ Iversen, T., Lærebog i dansk og international køberet, 2004, s. 240.

⁴² Ramberg, J. Herre, J., Internationella Köplagen (CISG): En kommentar, s. 140.

⁴³ Professor i Handelsrätt vid Göteborgs Universitet, och Civilrätt vid Stockholms Universitet

⁴⁴ Se Christina Rambergs kodifiering av avtalslagen på hemsidan: www.avtalslagen2010.com.

⁴⁵ Ramberg, C., En ny avtalslag, SvJT 2011 s. 35. Tillgänglig på <http://juridik.thomsonreuters.se.ludwig.lub.lu.se/app/document?srguid=ia744d04f00000132ba45f607aa85862d&docguid=iAC72D71335B6F906E040DF0A17651B64>

⁴⁶ Professor i förmögenhetsrätt vid Universitetet i Oslo.

⁴⁷ Min översättning av Woxholt, G., CISG-konvensjonens del II – og behovet for revisjon av de nordiske avtale-lover, i: Festskrift till Lars Gorton, 2007, s. 705 ff.

⁴⁸ A.a. s. 704.

⁴⁹ Lookofsky, J., Understanding the CISG; A Compact Guide to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2002, s. 52.

lagvalsregler ofta leder till att nordiska importörer blir underkastade reglerna i CISG del II i alla fall.⁵⁰

3. Återkallelsen

3.1 ICC initierar

Som vi har sett är kritiken mot de nordiska avtalslagarnas föråldrade tappning och lagstiftarnas motvilja att uppdatera innehållet omfattande. Detta gäller inte minst i samband med diskussioner kring reservationen mot CISG del II. En återkallelse förordas särskilt eftersom reservationen i sitt ursprung kritiserats, inte minst på grund av att motiven anses överspelade, men framförallt på grund av att lagvalsprinciperna hur som helst leder till att nordiska avtalsparter blir underkastade CISG del II eller andra staters nationella lagstiftning.⁵¹

Återkallelsen initierades officiellt 2004 av Jan Ramberg, i egenskap av ordförande i Svenska ICC:s Referensgrupp Handelsrätt, som väckte frågan, och därefter följde ett arbete för att förankra initiativet i Danmark, Finland och Norge. Enligt en pressrelease från Svenska ICC kallades juridiska experter och politiska representanter från de fyra berörda länderna till ett möte i Köpenhamn för att diskutera frågan om en återkallelse, dels genom näringslivets hänvändelse till ICC.⁵² Det positiva utfallet av mötet beredde väg för Svenska ICC att genom ICC:s Huvudkontor i Paris få brev utfärdade till de nordiska justitieministerna med bilaga från respektive nordiskt ICC kontor. Brevet och bilagan utgjorde således anhållan om borttagande av reservationen, med en redogörelse för hur de nordiska undantagen i alla avseenden är otidsenliga.

Den svenska justitieministern Beatrice Ask tog emot denna ”Anhållan om borttagande av undantag till den internationella köplagen CISG” och hennes reaktion var positiv.⁵³ Därefter tillsattes utredningsgruppen med Jan Kleineman i spetsen, med syfte att överväga om det fanns skäl för de nordiska länderna att återkalla reservationen mot Del II i CISG.

⁵⁰ Kleineman, J., CISG Part II Conference Stockholm, 4-5 September, s. 37. Se även T. Iversen, Lærebog i dansk og international køberet, 2004, s. 240, samt Kleineman, J., Utredningen om avtalsslutande vid internationella köp av varor, 2008, s. 26, och s. 66.

⁵¹ Lookofsky, J., Alive and Well in Scandinavia, 18 Journal of Law and Commerce (1999) 289-299, särskilt ”Illustrations” och ”Theory confirmed in Elinette Trading vs. Elodie” s. 292 ff. Se även Kleineman, J., Utredningen om avtalsslutande vid internationella köp av varor s. 65, och Ramberg, J. Herre, J., Internationella Köplagen (CISG): En kommentar, 2004, s. 652 ff.

⁵² Svenska ICC:s Brev till Justitieminister, 2008-04-24.

⁵³ Tell Hermanson, generalsekreterare Svenska ICC, e- mail.

Idag är den praktiska lagstiftningsprocessen i Sverige helt genomförd, och efter att propositionen som överlämnades till riksdagen den 28 april 2011 behandlats har lagtexten nu ändrats genom SFS 2011:852.⁵⁴ Det enda som återstår för svensk del är således att ändringarna skall träda i kraft, vilket är beroende av konventionens principer om ikraftträdandet av sådana ändringar, en tidsfråga som inte närmre berörs i denna uppsats då den inte relaterar till syftet.

3.1.1 Argumenten för en återkallelse

Ur de svenska argumenten för att återkalla deklarationen enligt Artikel 92 framgår för det första att närmare tre fjärdedelar av världshandeln gällande köp av varor regleras av CISG och att den rätteligen kan sägas utgöra världsrätt, trots att Storbritannien inte tillträtt konventionen ännu.⁵⁵ Näringslivet uppgav som motiv till en återkallelse att stor osäkerhet skapades i fråga om lagvalsprincipers utfall vid internationell handel,⁵⁶ och generellt ansågs det att det nordiska undantaget utgör en fara för andra länders företag som inte inser att det föreligger skillnader vid tecknande av avtal med ett nordiskt företag.⁵⁷

Vidare har det ibland annat framhållits i dansk doktrin⁵⁸ att en uppenbar olägenhet också riskerar uppkomma vid handel mellan en nordisk part och en nordamerikansk eller kinesisk part. Kina och USA är två av de största handelsnationerna som gjort en deklaration enligt Artikel 95 i CISG, vilket innebär att CISG inte blir tillämplig på avtal där en part inte är en ”fullvärdig CISG-medlem” enligt artikel 1 (1) b. Vid frågor rörande Del II i CISG kan CISG:s regler inte bli tillämpliga genom att privaträttsliga regler leder till att kinesisk eller amerikansk lag blir gällande, eftersom de gjort reservationer resulterar i att CISG utesluts. Således kan nordiska affärsparter oförutsett underkastas amerikansk eller kinesisk avtalslagstiftning, vilket åtminstone inte anses vara en fördel gentemot att bli underkastad CISG eftersom CISG inte är främmande i Norden.

Utöver detta argumenteras att en återkallelse har ett symbolvärde i att konventionens övergripande syften tillmäts betydelse även av de nordiska länderna.⁵⁹ Konventionen, som har tillträtts reservationslöst av ett stort antal stater, är ju i sig ett samarbete mellan flera olika rättsordningar och således är det ofrånkomligt att ge efter för kompromisser för att nå en sådan ökad harmonisering som är själva syftet med internationella samarbeten. En ökad harmonisering bidrar vidare med ökad förutsebarhet, och konventionens existentiella syfte är ju inte att sysselsätta jurister, utan att underlätta för handelspartners. Om ökad harmonisering leder till att lagarna blir mer ”användarvänliga”, så minskar ju

⁵⁴ Tillgänglig på <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1987:822>

⁵⁵ Brev från ICC till Justitieminister Beatrice Ask, ”Anhållan om borttagande av undantag till den Internationella Köplagen – CISG, 2008.

⁵⁶ Pressrelease ICC ”Nordiska undantag ger osäkerhet i internationella affärer – näringslivet stöder FN:s köplag fullt ut”.

⁵⁷ Tell Hermanson, redogörelse per e-mail 2011-09-15.

⁵⁸ Lookofsky, J., *Understanding the CISG in Scandinavia*, 2002, s. 186. T. Iversen, *Lærebog i dansk og international køberet*, 2004, s. 241.

⁵⁹ Kleineman, J., *Utredningen om avtalslutande vid internationella köp av varor*, 2008, s. 24, s. 26.

också transaktionskostnaderna⁶⁰ och resurser kan placeras där de gör mer nytta än att lösa handelshinder.

4. De nordiska länderna i otakt

4.1 Kontroversiell implementering av konventionstexten

Trots strävanden efter harmonisering mellan de nordiska ländernas förmögenhetsrättsliga lagstiftning,⁶¹ skiljer sig genomförandet av implementeringen av CISG i de nordiska länderna åt. Danmark, Finland och Sverige implementerade konventionen genom inkorporation, det vill säga att konventionstexten som sådan införs som gällande lag, med resultatet att reglerna för nationella och internationella köp återfinns som separata författningar.⁶² En sådan implementering ansågs överlägsen på grund av att konventionens regler avviker från de regler som gäller för nationella och nordiska köp, vilket medför att man slipper de undantagsklausuler och specialstadganden om annars hade behövts för att komplettera en svåröverskådlig, sammanslagen lag.⁶³

Norge, med avvikande synsätt, implementerade CISG genom transformation: reglerna i konventionen infördes genom omskrivning i den nationella köplagen, och således skapades en ”norsk version” av CISG.⁶⁴ Norges köplag, lov om kjøp 1988⁶⁵ omfattar således både internationella och nationella köp i en och samma författning, Skälen för ett sådant tillvägagångssätt grundades på önskan om ett mer lättöverskådligt normsystem genom att reglerna kring olika köp var samlade i en lag⁶⁶, vidare är det i Norge inte

⁶⁰ Ramberg, A., Advokatsamfundets Remissvar R-2009/080, 2009, s. 2.

⁶¹ Sevón, L., Tolkning av samnordisk lagstiftning, Det 31 nordiska juristmötet, Helsingfors 19 -21. 8. 1987 s. 16

⁶² Lookofsky, J., Understanding the CISG in Scandinavia, 2002, s. 5.

⁶³ Kleinman, J., Utredningen om avtalsslutande vid internationella köp av varor, 2008, s. 27.

⁶⁴ Lookofsky, J., Understanding the CISG in Scandinavia, 2002, s. 5.

⁶⁵ LOV 1988-05-13 nr 27, Lov om kjøp (Kjøpsloven), engelska (Sale of Goods Act)

⁶⁶ Bergem, J. E., Rognlien, S., Kjøpsloven 1988 og FN- Konvensjonen om internasjonale løsørekjøp: kommentar, 1995, s. 401.

ovanligt att använda transformation som metod för att underlätta för en bredare publik, såsom i detta fall särskilt för små och medelstora företag.⁶⁷

Att konventionen implementerats på detta något kontroversiella⁶⁸ sätt i Norge är även intressant ur internationell tolkningssynpunkt. Konventionens övergripande syfte är att överbrygga de rättsliga barriärerna i internationell handel⁶⁹, där tolkningsreglerna i artikel 7 tillmäts betydelse genom principerna om att konventionstexten skall tolkas i ljuset av den internationella karaktären och med strävan efter en internationellt enhetlig tillämpning.⁷⁰ Även när sådana ambitioner om internationell uniformering kan anses höga är det ofrånkomligt att de språkliga variationerna och den bakgrunds rätt som av tradition nyanserar rättstillämpningen i olika stater också är en faktor vid implementering av konventionstexter.⁷¹ Eftersom konventionen transformeras och skrivs om, ges den en högre grad av norsk prägel, och om detta är en uppenbar nackdel med hänsyn till Preambeln och artikel 7 i CISG kan diskuteras, men det borde åtminstone inte bidra med några sådana uppenbara fördelar tolkningsmässigt.

Detta resonemang bekräftas även i utredningen om internationella köp, med hänvisning till att utländska förhandlingsparter inte direkt underlättas av de ytterligare svårigheterna i att orientera sig i ett nationellt regelverk som innehåller båda internationella och nationella regler, till råga med nationella förarbetsuttalanden som kan stå i kontrast till konventionens syfte.⁷²

4.2 Köplagsreformer splittrar den internordiska sammanhållningen

Ur Lagutskottets betänkande ”1989/90: LU34 Ny köplag” framgår att den svenska köplagen från 1905 var ett av de äldsta resultaten av nordiskt lagstiftningssamarbete då köplagar med motsvarande innehåll antogs i Danmark 1907 och i Norge 1908. Islands köplag från 1922 var också utformad med likalydande innehåll, däremot avvek Finland i detta skede, på grund av ryskt styre,⁷³ för att vid ett långt senare tillfälle vara den

⁶⁷ Sollund, M., *Nordic Journal of Commercial Law*, Issue 2007 #1, s. 18.

⁶⁸ ”Den kontroversiella stämpeln” uttrycks i Lookofsky, J., *Understanding the CISG; A Compact Guide to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, 2008, s. 5.

⁶⁹ CISG, Preamble: ”THE STATES PARTIES TO THIS CONVENTION... BEING OF THE OPINION that the adoption of uniform rules which govern contracts for the international sale of goods and take into account the different social, economic and legal systems would contribute to the removal of legal barriers in international trade and promote the development of international trade”

⁷⁰ CISG, Article 7 (1) “In the interpretation of this Convention, regard is to be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application....”

⁷¹ Sevón, L., *Tolkning av samnordisk lagstiftning*, Det 31 nordiska juristmötet Helsingfors 19-21. 8. 1987, s. 16.

⁷² Kleinman, J., *Avtalsslutande vid internationella köp av varor*, s. 27

⁷³ Ramberg, J., *Unification of Sales Law: A Look at the Scandinavian States*, *Uniform Law Revision*, 2003, s. 201.

utlösande faktorn till en ny omgång av samarbete. Inledningen till arbetet med den finska köplagen år 1961 initierade ett nordiskt reform- samarbete på det köprättsliga området vilket 1976- 1978 resulterade i lagförslag som remissbehandlades i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Efter tillträdet till CISG beslutades det i juni 1980 att en utredning skulle analysera innehållet i CISG jämte de nordiska lagförslagen med syftet att åstadkomma samordnade köplagar för de fyra länderna.

Innehållet i de tidigare överensstämmande köplagarna ansågs föråldrat till följd av att de i huvudsak var oförändrade sedan tidigt 1900- tal. Även behovet av en internationellt anpassad köplagstiftning ansågs vara en betydande faktor för genomförandet av reformen i de nordiska länderna. Det var en tydlig avsikt att de nya köplagarna skulle överensstämma med konventionens regler, likaledes ville man undvika onödiga skillnader mellan reglerna för internationella och nationella köp.⁷⁴ Något som de svenska lagstiftarna var särskilt tillfreds med var det faktum att det nordiska samarbetet med denna reform även ledde till att rättslikheten på det köprättsliga området inom Norden skulle bevaras och i vissa delar även förstärkas, till följd av att samstämmighet i väsentliga delar uppnåts.⁷⁵

Resultatet blev att Finland antog en ny köplag 1987, Norge 1988 och Sverige 1990.⁷⁶ Förväntningarna var att även Danmark skulle säkra att det nordiska samarbetet upprätthölls, men Danmark tog avstånd från en köplagsreform och har fortfarande i dagsläget kvar sin köplag från början av 1900- talet.⁷⁷

Innehållsmässigt omfattade reformen en rad nyheter såsom vägledande bestämmelser för bedömningen om en vara är felaktig med tillhörande rättigheter och skyldigheter för köparen respektive säljaren, regler för hävning, regler för skadestånd vid säljarens dröjsmål och fel i varan, regler om avbeställning, nya regler om köparens skyldigheter vid medverkan till köpet, och regler om fastställande av priset.⁷⁸

4.3 Naboundantaget

Mot bakgrund av de förändringar som skett i de nordiska lagarna sedan tillträdet till CISG har det ansetts att den en gång så integrerade rättslikheten länderna emellan inte längre är ett faktum, och därför innebär så betydande skillnader att även reservationen enligt naboundantaget borde återkallas. En deklaration om naboundantag kan göras under förutsättning att berörda stater har samma eller nära överensstämmande rättsregler.

4.3.1 Prissättning

Om priset inte fastställts i avtalet gäller det enligt den svenska och finska köplagen, som är identiska i §§ 45-47, bland annat att köparen inte är skyldig att betala ett pris som är

⁷⁴ Proposition 1988/89:76, s. 23.

⁷⁵ Lagutskottets betänkande 1989/90: LU34 Ny köplag, s. 5.

⁷⁶ Den svenska lagen trädde i kraft den 1 januari 1991, 1988/89:76 Ny köplag.

⁷⁷ Därmed inte sagt att den danska lagen är oförändrad, ett antal anpassningar har under åren gjorts, senast 2003.

⁷⁸ Proposition 1988/89:76, s. 1.

oskäligt. Även den norska regeln överensstämmer i stort förutom ordalydelsen ”urimelig”, trots att CISG helt saknar en sådan regel. Den danska motsvarigheten till denna regel är utformad annorlunda och ställer högre krav på prisets oskälighet, det skall vara ”uppenbart orimligt” för att utgöra ett undantag från betalningsskyldighet.⁷⁹ Således får man, enkelt uttryckt, säga att de danska reglerna är något snävare för köparen, då dennes möjlighet att inte bli bunden av priset beror på en högre grad av orimlighet gällande priset, jämfört med de nordiska reglerna i § 47. Vidare säger den danska köplagen § 6, om fastställande av priset, något om bevisbördan för köparen som ansvarar för att en reklamation görs mot priset utan dröjsmål. Om en köpare underlåter att reklamera, åvilar det denne att bevisa att ett lägre pris avtalats. Däremot gäller inte denna bevisbörda för köparen om priset är uppenbart orimligt, då säljaren i detta fall inte med fog kan tolka köparens tystnad, eller uteblivna reklamation, som ett godkännande av räkningen om priset klart överstiger rådande marknadspris.⁸⁰

4.3.2 Förlustindelningen: Indirekt och direkt förlust

Den köplagsreform som arbetades fram genom ett nordiskt samarbete ställde däremot en annan tröskel- fråga för de danska lagstiftarna: den nya indelningen av direkt och indirekt förlust, vilken tillämpas i ansvarsbedömningen vid skadeståndsanspråk.⁸¹ Genom reformen tillkom de regler som idag tillämpas vid ansvarsbedömning genom exempelvis den svenska köplagens §§ 27, 40, 57 och primärt § 67. Skadeståndsanspråken i dessa paragrafer härstammar från olika orsaker till förlust: i § 27 förlust till följd av säljarens dröjsmål med avlämnande av varan; i § 40 förlust till följd av fel i varan; och i § 57 förlust till följd av köparens avtalsbrott. I dessa paragrafer rörande skadeståndsbedomning görs således distinktion mellan skada som är direkt eller indirekt, där klassificeringen definieras i § 67:

”Som indirekt förlust anses

1. förlust till följd av minskning eller bortfall av produktion eller omsättning,
2. annan förlust till följd av att varan inte kan utnyttjas på avsett sätt,
3. utebliven vinst till följd av att ett avtal med tredje man har fallit bort eller inte har blivit riktigt uppfyllt, och
4. annan liknande förlust, om den varit svår att förutse.”⁸²

Således är en indirekt förlust sådant som blir en nära konsekvens av skadan, medan en direkt skada, som inte specifikt beskrivs i köplagen, är en förlust som uppkommer direkt av skadan. Ett exempel på en direkt förlust är till exempel utgifter för utredning, resor,

⁷⁹ Jämförelse mellan finska Köplagen 27.3.1987/355, svenska Köplagen 1990:931 och danska Købeloven nr 237 28/03/2003. Resonemang bekräftat i Iversen, T., Lærebog i dansk og international køberet, 2004, s. 312.

⁸⁰ Iversen, T., Lærebog i dansk og international køberet, 2004, s. 159.

⁸¹ Fuldmægtig M. Reklings i Säljarens ansvar för indirekta skador vid köp av lös egendom, Torsdagen den 20 augusti 1987 kl. 10.00, Sektionsmöte, s. 364 ff. Tillgänglig på: http://jura.ku.dk/njm/31/31_28.pdf/. Se även Lookofsky, J., Understanding the CISG in Scandinavia, 2002, s. 185.

⁸² Den svenska och finska ordalydelsen överensstämmer helt med undantag för två mindre variationer i finska motsvarigheten § 67: ”sätt som avses” i punkt 2, och ”svårförutsebar” i punkt 4.

och telefonsamtal med mera som uppkommer till på grund av skadan. Direkta förluster är skadeståndsgrundande under förutsättning att felet ligger inom presterande parts kontrollsfär, vilket innebär att felet inte beror på omständigheter utanför partens kontroll som man inte kunde förväntas räkna med vid avtalets ingående och som man inte skäligen kunde undvika.

I de ovan nämnda situationerna där skadestånd utgör en möjlig påföljd begränsas säljarens skadeståndsansvar enligt distinktionen i § 27:

”Enligt första och andra styckena ersätts inte sådan indirekt förlust som avses i 67 § andra stycket.

Köparen har alltid rätt till ersättning, om dröjsmålet eller förlusten beror på försummelse på säljarens sida.”

Denna formulering är gemensam även för §§ 40 och 57 och innebär vidare att då förlusten uppkommer till följd av vårdslöshet från presterande parts sida har skadelidande part även rätt till ersättning för sådan indirekt förlust, till följd av culparegeln.

För Danmarks vidkommande ansågs denna indelning i typer av förlust oförståelig, och man fruktade att konsekvenserna skulle bli oöverskådliga till följd av denna främmande indelning.⁸³ Detta var av särskild betydelse eftersom ”Købeloven” generellt haft status som ett slags förmögenhetsrättslig grundlag, och därmed var det viktigt att den även i fortsättningen skulle vara harmoniserad med övrig kontraktsrätt och tillhandahålla principer för andra kontraktsformer.

Det framstår som att det danska beslutet inte helt utan grund, i debattinläggen från professor Jan Hellner vid Sektionsmötet medges det att indelningen har varit särskilt svår att definiera, och att man till en början misslyckades med att fastställa en korrekt indelning genom en avgränsning av direkta förluster.

”... att det kunde vara svårt att skilja mellan direkt och indirekt förlust. Jag kan hålla med om det, och framför allt är det svårt att i lagtext precisera en exakt skillnad.”⁸⁴

Först när man tillämpade omvänd ordning och först definierade vad indirekt förlust innebar, kunde resten sägas vara direkta förluster.⁸⁵ Svårigheten bekräftas ju delvis även i den svenska köplagstexten, där en specificering av direkt förlust saknas, vilket nämns på föregående sida.

För att dra en parallell med reglerna i CISG rörande skadeståndsgrunder, återfinns det ingen uppdelning i direkta och indirekta förluster utan istället definieras vad som är skadeståndsgrundande enligt ett förutsebarhets- kriterium. Sådan förlust som uppkommit i samband med den sålda produkten och som kunnat förutses vid kontraktstillfällets utgör således grund för skadeståndsberäkning.⁸⁶

⁸³ Fuldmægtig M. Rekling i Säljarens ansvar för indirekta skador vid köp av lös egendom, Torsdagen den 20 augusti 1987 kl. 10.00, Sektionsmöte, s. 365 ff. Tillgänglig på: http://jura.ku.dk/njm/31/31_28.pdf

⁸⁴ A.a. Hellner, J., s. 362.

⁸⁵ A.a.

⁸⁶ Schneider, E.C., Cross-references and editorial analysis, Article 74

De delar av den norska lagen som reglerar internationella köp, som är mycket lik CISG till följd av transformationen, överensstämmer även på denna punkt med konventionens regler, då bland annat det i den norska § 67 uttryckligen ställs krav på adekvat kausalitet för att utgöra skadeståndsgrundande anspråk.⁸⁷ Däremot har den norska lagen för nationella köp i stort sett samma regler som de svenska och finska motsvarigheterna, med motsvarande konsekvenser för direkta och indirekta förluster. Efterföljande de paragrafer som innehåller ett förbehåll mot indirekta förluster förklaras att för internationella köp omfattas också dessa indirekta förluster förutom i det fall § 70 (3) blir tillämplig.

Ur § 40, andra stycket, om ersättning för fel i varan, i den norska köplagen framgår:

(2) Reglene i første ledd omfatter ikke slikt indirekte tap som nevnt i § 67 (2). I internasjonalt kjøp omfatter reglene likevel også indirekte tap for så vidt annet ikke følger av § 70 (3).

§ 70 (3) innebär således i detta sammanhang att då skadelidande part åberopar en indirekt förlust som skadeståndsgrund uppställs som rekvisit att förlusten uppstått på grund av något som rimligen kunde förutsetts som en följd av kontraktsbrottet i ljuset av de förhållanden som parterna känt till eller borde känt till rådde vid tiden för avtalsslutet.⁸⁸

Gällande det nordiska perspektivet i fråga om överensstämmelse skiljer det sig således mellan å ena sidan finska, norska och svenska principer för skadeståndsgrunder, och de danska principerna som inte innehåller någon indelning av indirekta och direkta förluster. Med principerna om indirekt och direkt förlust ter sig dessa nordiska regler avvikande från reglerna i konventionen genom att endast direkta förluster ersätts under de förutsättningar som överensstämmer med Artikel 79, om kontrollansvar, och denna avvikelse från CISG har visat sig något otyplig.⁸⁹ De nya köplagarna har kritiserats bland annat för skadeståndsbestämmelsen om kontroll- och culpaansvar samt indelningen i direkta och indirekta förluster.⁹⁰

Vidare ansågs det i Danmark orimligt att dela in täckningsköp, eller annan typ av tillgodogörande av samma vara, som en grund för ersättning enligt direkt förlust. Detta resonemang härstammar från köplagens § 67, sista stycket, där sådan förlust som uppkommer till följd av den skadelidandes åtgärder för att begränsa skadan inte räknas som indirekt förlust. Det danska argumentet var att den köpare som inte har möjlighet att ersätta den vara som är behäftad med fel på annat sätt, till exempel om det är en specialtillverkad maskin, missgynnas genom formuleringen i ”den vanskelige sidste

<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/cross/cross-74.html>

⁸⁷ Iversen, T., *Lærebog i dansk og international køberet*, 2004, s. 312.

⁸⁸ LOV 1988-05-13 nr 27: Lov om kjøp, § 70, (3): ”I internasjonalt kjøp omfatter erstatningen bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av kontraktbruddet, i lys av forhold som parten kjente eller burde ha kjent til på avtaletiden. Erstatningen i slikt kjøp kan ikke settes ned etter andre ledd.”

⁸⁹ Ramberg, J., *Unification of Sales Law: A Look at the Scandinavian States*, Uniform Law Revision, 2003, s. 203.

⁹⁰ Herre, J., och Sisula-Tulokas, L., *CISG och de nordiska reservationerna*, i *Festschrift till Lars Gorton*, 2007, s. 167.

stykke”⁹¹ i § 67. Omvänt kan den köpare som har möjlighet att ersätta varan genom ett täckningsköp otillbörligt konvertera sin indirekta förlust till en direkt förlust till sin fördel. Ur ett annat perspektiv ställs frågan om varför vinstbortfall skall räknas som en indirekt förlust, som inte ersätts, då skadelidande i samma fall har rätt till ersättning för den direkta kostnaden som avser mellanskillnaden för ett täckningsköp som har som syfte att begränsa vinstbortfall.⁹²

Trots ansträngningarna att nå en mer harmoniserad och internationellt anpassad lagstiftning, har dessa nordiska länder gjort ett tydligt avsteg inte endast från dansk rätt utan även från internationell rätt. Indelningen i direkta och indirekta förluster som ansvarsgrund för skadeståndsberäkning är ett tidigare obeprövat moment, och att CISG inte har någon liknande förlustindelning har varit känt från början.

4.3.3 Fel i varan

Vidare förekommer ytterligare skillnader mellan de nordiska och de danska reglerna för fel i varan. En jämförande analys mellan å ena sidan de finska, norska och svenska köplagarnas §§ 17-18 om varans avtalsenlighet, och å andra sidan den danska köplagen i sin helhet återfinns det i den danska lagen inte så vittgående regler. De nordiska köplagarna utformades med hänsyn till CISG och överensstämmer i stort med konventionens artikel 35, utöver det att de nordiska reglerna är än mer expanderade. Det karaktäristiska i de nordiska reglerna hittas inte minst i § 18, där fel i varan även utgörs av egenskaper i varan som inte överensstämmer med vad köparen haft fog att förutsätta på grund av säljarens, eller tidigare säljleds, information om varan som kan antas haft inverkan på köpet. I dansk lagstiftning finns närmst överensstämmande regler endast i konsumentköplagen.⁹³

4.4 Reflektioner kring den nordiska utvecklingen

Reservationen enligt artikel 94, naboundantaget, gäller som sagt både Del II och Del III för köp mellan de nordiska länderna. När konventionen först undertecknades 1981 ansågs reservationen nödvändig eftersom de nordiska köplagarna, som var under utveckling, förutspåddes överensstämma i stor utsträckning och detta var enligt lagstiftarna till stor fördel. Däremot bekräftades reservationerna långt senare, i samband med ratifikationen, och samma år antog Finland den nya köplagen. Vid tiden för bekräftelserna om de nordiska reservationerna var en anpassning till CISG således redan påbörjad i och med de nya lagarna som i sig var starkt influerade av CISG. Det kan förefalla motstridigt att reservera sig mot att bli underkastad de regler som man redan anpassat sig efter, avtalsdelen är ju ändå utesluten genom reservationen enligt artikel 92 så att reservera sig avseende den enligt artikel 94 kan anses överflödigt.

⁹¹ Fuldmægtig M. Reklings i Säljarens ansvar för indirekta skador vid köp av lös egendom, Torsdagen den 20 augusti 1987 kl. 10.00, Sektionsmöte, s. 365 ff. Tillgänglig på: http://jura.ku.dk/njm/31/31_28.pdf

⁹² Ramberg, J., *Unification of Sales Law: A Look at the Scandinavian States*, Uniform Law Revision, 2003, s. 204.

⁹³ Iversen, T., *Lærebog i dansk og international køberet*, 2004, s. 309.

Med facit i hand är det även lätt att konstatera det något ironiska i att Danmark aldrig blev delaktig i det nordiska samarbetet med köplagstiftningen, reservationen kan därmed tyckas dubbelt motstridig sitt syfte som grundas på samma eller nära överensstämmande rättsregler. Att Danmark avvaktar med revidering av köplagen, eventuellt på grund av anticiperade EU- regler på området, riskerar att övriga nordiska länder eventuellt återkallar nabolandsklausulen. Så länge Danmark håller fast vid sin gamla köplag finns det ingen bakgrund för förbehållet.⁹⁴

Norge, som avstår från den återkallelse resterande länder är i färd med att genomföra, skulle med all säkerhet också uppleva större svårigheter med att genomföra en återkallelse rent lagtekniskt.⁹⁵ Det avvikande beslutet att implementera CISG genom omskrivning i de nationella reglerna för köp medför att den norska avtalslagen således antingen måste a) skrivas om för att någorlunda överensstämna i utformningen med köplagen, eller b) bestå av två separata författningar för nationella respektive internationella köp. Det norska beslutet att avvakta en sådan återkallelse och invänta resultatet från grannländerna ser i ljuset av ovanstående avtalsreform ut som ett klokt beslut.

⁹⁴ A.a. s. 241

⁹⁵ Kleineman, J., Utredningen om avtalsslutande vid internationella köp av varor, 2008, s. 13 i fotnot 1, samt s. 26.

5. Slutsats

Som vi sett har det nordiska lagstiftningssamarbetet på förmögenhetsrättens område lång tradition av gemensamma strävanden för att uppnå ökad harmonisering. I takt med ett ökat behov av en uniform lagstiftning har de nordiska länderna sökt sig till varandra för att uppnå överensstämmelse, vilket exemplifieras i besluten till reservationerna gällande CISG. Reservationerna uteslöt delar av den internationella harmoniseringen till förmån för ökad rättslikhet inom Norden. Däremot förändrades samsynen med tiden, och enligt min mening är det danska beslutet till att avstå från köplagsreformen en tydlig första indikation på att det nordiska samarbetet höll på att ”luckras upp”.

Efter tillträdet till konventionen vände de nordiska länderna successivt blicken mot den internationella arenan för harmonisering inom köprätten, vilket delvis bekräftas i analysen av de återkallelser som vissa av de nordiska länderna nu genomför angående reservationerna i CISG. Om reservationerna som gjordes vid tillträdet till CISG symboliserade de nordiska ländernas avståndstagande till internationell harmonisering, kan man tolka de stundande återkallelserna som att avståndet nu istället tas till det nordiska samarbetet. Återkallelsen förordas särskilt eftersom konventionen blivit en internationell succé med ett omfattande antal medlemsstater, där ingen annan medlemsstat agerat likvärdigt med de nordiska i fråga om reservationer. Symbolvärdet i att anamma konventionens övergripande syfte, som nämns i förarbeten till reservationen, visar således på att de nordiska länderna inte vill framstå som avståndstagande.

Avslutningsvis kan man konstatera att det nordiska samarbetet i relation till CISG har genomgått förändringar som lett till att lagstiftningen inte längre kan anses överensstämmande, vilket även påpekas beträffande naboantaget som ofta ifrågasatts i nordisk doktrin. Möjligen kan det också vara så att den idylliska gemenskap som de nordiska strävandena gett sken av, i praktiken endast grundats på just strävanden, inte faktiskt överensstämmande rättslikhet. Detta bekräftas i min analys av de flera rättsvetenskapsmän som ansett att reservationernas motiv faktiskt var överspelade redan vid tiden för tillträdet.

Källförteckning

Litteratur

Agell, Anders, Malmström, Åke, Civilrätt, 2005, Liber.

Bergem, J. E./ S. Rognlien, S., Kjøpsloven 1988 og FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsørekjøp : kommentar, 1995, Juridisk Forlag.

Herre, Johnny och Sisula-Tulokas, Lena, CISG och de nordiska reservationerna, Festschrift till Lars Gorton, 2007, s. 149- 168, Juristförlaget i Lund.

Iversen, Torsten, Lärebog i dansk og international köberet, 2004, Jurist- og Ökonomforbundets Forlag

Kleineman, Jan, CISG Part II Conference Stockholm, 4-5 September 2008, 2009, Iustus Förlag AB

Lando, Ole, Kontraktsrettet i et europeisk og internasjonalt perspektiv, i: Avtalslagen 90 år, 2005, Norstedts Juridik AB.

Lindell- Frantz, Den legala acceptfristen, i: Avtalslagen 90 år – aktuell nordisk rättspraxis, s. 73–94, 2005, Norstedts Juridik AB.

Lookofsky, Joseph, Understanding the CISG in Scandinavia: A Compact Guide to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2002, DJÖF Publishing Copenhagen

Ramberg, Jan/ Herre, Johnny, Internationella Köplagen (CISG): En Kommentar, 2009, Norstedts Gula Bibliotek

Ramberg, Jan, Ramberg, Christina, Allmän Avtalsrätt, 2007, Norstedts Juridik AB.

Woxholt, Geir, Avtalerett, 2006, Gyldendal Akademisk Forlag

Woxholt, Geir, CISG-konvensjonens del II – og behovet for revisjon av de nordiske avtale-lover, i: Festskrift till Lars Gorton, 2007, Juristförlaget i Lund.

Offentligt Tryck

Finska Regeringens proposition, RP 16/2011 rd

Kleineman, Jan/ Herre, Johnny, Utredningen om Avtalsslutande vid internationella köp av varor, 2008, Temanord 2009:507

Lovforslag nr. 35, Folketingstidende 1988-89,1. samling, tillæg A, sp. 869-1100

Proposition 1986/87:128 om internationella köp

Proposition 2010/11:852

Ramberg, Anne, Advokatsamfundets Remissvar, R-2009/080, 2009.

Övrigt

Uppdaterad lista över medlemsstatus i CISG:

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html

Lookofsky, Joseph, Alive and Well in Scandinavia: CISG Part II, 18 Journal of Law and Commerce (1999), <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/lookofsky1.html>

Ramberg, Christina, En ny avtalslag, SvJT 2011, Svensk Juristtidning.

Ramberg, Jan, Tiden är mogen för att återta reservationen till CISG, Ny Juridik 2:11.

Ramberg, Jan, Den nordiska avtalsrätten och utvecklingen av en europeisk avtalsrätt, Forhandlingene ved det 35. nordiske juristmøtet i Oslo 18.-20. august 1999. Del 1. 2000, De nordiske Juristmøder.

Ramberg, Jan, Unification of Sales Law: A Look at the Scandinavian States, 2003, Uniform Law Review, Vol. 8, Issue 1-2, s. 201-208

Rekling, Michael, Säljarens ansvar för indirekta skador vid köp av lös egendom, Torsdagen den 20 augusti 1987 kl. 10.00, Sektionsmöte, s. 364 ff.

Sollund, Marius, The U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Article 7(1) – The interpretation of the Convention and The Norwegian Approach, Nordic Journal of Commercial Law, Issue 2007#1: http://www.njcl.fi/1_2007/article2.pdf

Schneider, Eric, Cross-references and editorial analysis, Article 74, <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/cross/cross-74.html>

Sevón, Leif, Tolkning av samnordisk lagstiftning, Det 31 nordiska juristmötet, Helsingfors 19 -21. 8. 1987, http://jura.ku.dk/njm/31/31_01.pdf/